

Впровадження дуальної форми навчання у навчально-виробничий процес рівненського професійного ліцею

Основне завдання дуальної форми навчання є усунення основних недоліків традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, подолання розриву між теорією і практикою, освітою й виробництвом, та підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців у рамках нових організаційно-відмінних форм навчання.

Теоретична частина підготовки фахівця проходить на базі освітньої установи, а практична — на робочому місці. Учні і студенти поєднують навчання та стажування на підприємстві. При цьому підприємства здійснюють замовлення освітнім установам на конкретну кількість фахівців певної спеціальності, роботодавці беруть участь у формуванні навчальної програми. Зі свого боку роботодавці можуть мати різні форми співучасті у підготовці фахівців: оплачують навчання; закуповують необхідне обладнання; покривають видатки, пов'язані з процесом виробничого навчання; виплачують грошові винагороди учням за використання їхньої праці тощо.

Термін «дуальна система» був введений у педагогічну термінологію в середині 1960-х років у Німеччині — як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання. Від Німеччини цю систему перейняли Канада, Австрія, Швейцарія та інші країни. Дуальна освіта активно практикується у багатьох країнах Європи, де у цій системі навчається 50 % осіб, що здобувають освіту. Дуальна освіта дала новий імпульс розвитку таким країнам Східної Азії, як Південна Корея і Китай, де вона охоплює 33 % осіб, що навчаються

Зазвичай дуальна форма передбачає 50 і більше відсотків практики та охоплює робітничі і технічні спеціальності, де необхідними та важливими є практичні навички.

У вересні 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. У ній визначено, що таке дуальна освіта, етапи її впровадження в Україні, права та обов'язки закладів освіти та підприємств, а також очікувані результати. Ця Концепція стала результатом 2,5 років обговорень між експертами, роботодавцями, закладами освіти та органами влади.

За українським зразком, «дуальна форма здобуття освіти» — це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для

набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти.

Тобто це той випадок, коли в підготовці молодих фахівців бере участь і навчальний заклад, і підприємство (установа, організація). Сутність такої системи полягає у тісній взаємодії підприємства та навчальних закладів на основі соціального партнерства, де обидві сторони є рівноправними партнерами, які розробляють та координують навчальний процес, здійснюють контроль за його результатами.

Протягом 2015–2017 років здійснювався експеримент з організації навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми навчання у професійних училищах кількох українських міст: м. Київ (професія «кухар»), м. Львів (професія «маляр») та м. Запоріжжя (професія «токарь»). Пілотний проект підтвердив позитивні результати. За даними рішення комітету освіти та науки Верховної Ради України, перше впровадження дало високий рівень працевлаштування — до 97%. У цьому ж документі є звіт про підвищення якості професійної підготовки на 12–17% та додаткові фінансові надходження у ПТНЗ, зменшення витрат на комунальні послуги та витратні матеріали, більш стійку та взаємовигідну співпрацю з роботодавцями.

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗИ

від 24.05.2019 року № 735	Про внесення змін до переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти для впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти
від 15.05.2018 №473	Про розширення переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти для впровадження елементів дуальної форми навчання
від 23.06.2017 №916	Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників
від 16.03.2015 №298	Про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання» на базі закладів професійно-технічної освіти

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

від 11.08.2017 №251	Про упровадження елементів дуальної форми навчання
---------------------	--

НМК ПТО

від 23.08.2019 №12	Про методичний супровід впровадження елементів дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Київської області
від 19.06.2018 №9	Про методичний супровід впровадження елементів дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Київської області

	<u>області</u>
від 25.07.2017 №6	<u>Про впровадження елементів дуальної форми навчання у Київській області</u>

Перелік спеціальностей, де використовується дуальна форма навчання постійно розширюється. Поширення досвіду трьох міст відбувається в кілька етапів, за якими зараз завершується фаза розроблення нормативно-правової бази, з 2020 року відбудеться розроблення моделей дуальної форми освіти, впровадження проектів та оцінка ефективності. А з 2023 року планується поява кластерів дуальної освіти, що об'єднують заклади освіти та зацікавлених роботодавців.

В Рівненському професійному ліцеї навчання з елементами дуальної форми навчання здійснюється за такими професіями:

- Електрогазозварник
- Верстатник широкого профілю
- Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування
- Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів

***ОСНОВНІ ЗМІНИ, ЯКІ ВІДБУЛИСЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-
ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ЗАПРОВАДЖЕННІ ЕЛЕМЕНТІВ
ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ***

- зміна співвідношення навчального часу: теоретичне навчання – 30%, виробниче навчання та виробнича практика – 70% навчальних годин;
- упровадження блочно-модульної побудови навчального процесу: опанування базового модуля на базі закладу освіти, а потім чергування: модуль теорії (1-2 тижні) на базі закладу професійної (професійно-технічної) освіти / модуль практики (4-8 тижнів) на базі підприємств, установ, організацій;
- оцінювання результатів навчання – відповідно до реальних показників професійної підготовки, підтвердженої в умовах виробництва.

***Однак є кілька суттєвих недоліків, які заважають розвитку дуальної
форми освіти:***

- відсутність індивідуальних графіків навчання учнів;
- велике навантаження на педагогів;
- низька мотивація учнів продовжувати навчання;
- низька обізнаність серед роботодавців про дуальне навчання.

Зараз ми маємо ситуацію, коли, отримуючи грошову винагороду за виконану роботу, учень втрачає мотивацію до продовження навчання. Тобто миттєвий заробіток має більший пріоритет, ніж отримання повноцінної освіти за фахом. Робота учнів, навіть у межах практики чи навчання, повинна оплачуватися. Проте, для зберігання контингенту учнів та захисту інтересів усіх сторін навчального процесу, є договір, який попередньо укладають зацікавлені сторони. Українська практика розглядає документ трьохсторонньо - між закладом профосвіти, учнем та підприємством.

Договір визначає тривалість навчання учня, випробувальний термін, можливість отримання відпустки, зміст навчальної програми та оплату праці.

Учні Рівненського професійного ліцею проходять навчання за дуальною формою на таких підприємствах міста та області:

- ТОВ «Висовольтний союз - РЗВА»
- ПраТ «РЗНЗБК»
- Корецький міжгосподарський комбікормовий завод

Результат впровадження елементів дуальної системи в навчально-виробничий процес ґрунтується на професіоналізмі педагогічного колективу та тісній співпраці з роботодавцями щодо підготовки професійно компетентних кваліфікованих кадрів з високою виробничо-технологічною культурою, здатних ефективно, самостійно вирішувати нестандартні питання, працювати за новими виробничими технологіями, з сучасними матеріалами, які будуть мати попит на сучасному ринку праці.